Незважаючи на підвищену увагу суспільства до ґендерного питання, слід відзначити існування певних проблем щодо дотримання ґендерної рівності у Збройних Силах України.

Однією з проблем є кількість жінок-військовослужбовців, які навчаються у закладах вищої освіти Міністерства оборони України. Так, якщо кількість жінок-військовослужбовців становить 25%, то чисельність жінок, які навчаються у закладах вищої освіти складає 8%.

Другою проблемою є наявність певних суперечностей між встановленою рівністю жінок і чоловіків у виконанні військового обов'язку і встановленими Кодексом законів про працю України певними обмеженнями та заборонами щодо праці жінок:

– не допускається залучення до робіт у нічний час, до надурочних робіт і робіт у вихідні дні і направлення у відрядження вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років (стаття 176);

– жінки, що мають дітей віком від трьох до чотирнадцяти років або дітей з інвалідністю не можуть залучатися до надурочних робіт або направлятись у відрядження без їх згоди (стаття 177).

Суттєвою проблемою для виконання жінками військового обов'язку на рівних засадах із чоловіками є нерозвинута військова інфраструктура, насамперед пов'язана зі створенням умов для виконання материнських обов'язків (цілодобові та тижневі дитячі садки-ясла, наявність у військових частинах дитячих лікарів, умов для забезпечення відвідування дітьми закладів середньої освіти).

Єремєєва К. А.
Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

ОБРАЗИ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В РАДЯНСЬКОМУ МЕДІА-ПРОСТОРІ: ВІД БЕЗСУМНІВНОЇ МАСКУЛІННОСТІ ДО ЖЕРТВИ

В цьому дослідженні відбувається спроба відповісти на питання, чому образи ветеранів війни в радянському медіа-просторі значно трансформувались протягом радянського періоду: від домінантної маскулінності до жертв, які страждають від несправедливості радянського режиму.

Радянська преса стала основним джерелом для дослідження. До кінця 1980-х років преса залишалась одним з найпопулярніших засобів масової інформації, відігравала важливу роль в індоктринації населення. В тому числі, преса залишалась дієвим транслятором гендерних стереотипів. Але поступово преса почала виходити з-під партійного контролю. Це призвело до суттєвих змін в радянському дискурсі, в тому числі в образах ветеранів війни. Передусім мова йде про найрозповсюдженіший образ ветеранів – це ветерани війни 1941-1945 років.

Основна увага в дослідженні приділена саме вираженню маскулінності в радянській пресі, адже, на думку дослідниць цього феномену Р. Вагнер та Т. Дейвіс, для встановлення соціальної справедливості необхідно передусім звертати увагу на домінантні або привілейовані ідентичності. Під маскулінністю ми розумітимемо комплекс фізичних, психічних та поведінкових особливостей, які сприймаються як чоловічі.

Починаючи з кінця 1940-х років до кінця 1980-х років ветерани війни зображались в пресі як взірець безумовної маскулінності, яку характеризував геро-

їзм, сила духу та самопожертва. Ці якості складали опозицію нацистам, або більш актуальним ворогам радянського режиму (капіталістам або імперіалістам).

Але починаючи з кінця 1980-х років образи ветеранів війни змінились. Вони залишились безумовно позитивними персонажами в радянській пресі, адже міф про Велику Вітчизняну війну як другий день народження Радянського Союзу все ще був актуальним й поки що не підлягав ревізії. Але маскулінність ветеранів війни доповнювала така нова риса як позиція жертви влади. В радянській пресі негегемонна маскулінність мала підкреслити дихотомію «покинуті колишні захисники Вітчизни» та «егоїстична радянська номенклатура». Практично завжди як приклади ветеранів-жертв несправедливості радянського режиму виступали чоловіки, які страждають від голоду та нестачі необхідних предметів побуту. Таким чином, стосунки між ветеранами війни та владою зображувались як внутрішня гегемонія. Для того, щоб підкреслити віктимність ветеранів, як приклади обирали саме ветеранів-інвалідів.

Таким чином, образи ветеранів війни почали виходити за сакральний для радянського суспільства міф про Велику Вітчизняну війну та отримували нові риси негегемонної маскулінності в уявному соціальному діалозі. Це дослідження може допомогти виявити механізми впливу на суспільну свідомість за допомогою сучасних мас-медіа, в яких так само конструюються образи ветеранів чи учасників війни, інвалідів з рисами негегемонної маскулінності для підкреслення суспільних вад.

Завгородня Н.І., к.мед.н. (ХНМУ)
Горецька А.М., к.псих.н. (ХНМУ)

ІНІЦІАЦІЯ: ГЕНДЕРНИЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

На сьогоднішній день, сучасне європейське суспільство не має жодного аналога так званого обряду ініціації, як у відношенні чоловіків, так і у відношенні жінок. До певної міри вважається, що моментом соціального переходу із дитячої позиції у дорослу є момент отримання посвідчення особи, або момент отримання перших власних коштів, або купівля житла / авта. Тілесні обряди замінені на створені штучно ситуації «складних або небезпечних умов перебування», таких як: туристичний похід, перебування у підлітковому угрупованні, далека подорож, армія. Осмислюючи подібні досвіди та збираючи їх докупи, зрозуміло, що мова йде про відокремлення умовно тілесного від умовно духовного / соціального. У результаті, постіндустріальне суспільство може стикатися з проблемою функціонування у ньому громадян, які частково зберігають свою інфантильність у певній частині своєї особистості. З іншого боку, існує суттєва відмінність у тому, які фактори є базовими для здійснення акту ініціації у чоловіків та жінок. Зокрема, чоловікам більш притаманне перебування у групах, осмислення та прийняття себе через взаємодію із іншими чоловіками, тобто надважливим з цього приводу є явище чоловічої конкуренції. Дещо спрощуючи, можна стверджувати, що образ чоловічої поведінки більшою мірою залежить від того, з ким взаємодіє та особливо взаємодіяв чоловік / хлопчик у дитинстві та від інтериоризованого образу чоловіка у родині. Загалом, починаючи із примітивних народів, обряд ініціації у жінок значно простіший: початок менструального циклу, що долучався до низки доволі простих дій по факту оповіщав про появу жінки на місці учорашньої дівчини. Крім того, жінки значно ме-